

АВТОРСЬКА ІДЕНТИЧНІСТЬ ТА АВТОБІОГРАФІЧНЕ ПИСЬМО У ТВОРЧОСТІ МАЙКЛА ОНДАТЖЕ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ

Василина Хома

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, м. Львів, Україна, 79000,
vasylyna.khoma@lnu.edu.ua*

У статті досліджено основні теоретичні аспекти літературної автобіографії в контексті розвитку сучасного біографічного письма. Виявлено точки перетину між автобіографією і постмодернізмом, а також своєрідність співвідношення факту і вигадки в постмодерністській автобіографічній та мемуарній літературі. Оскільки автобіографічні та мемуарні твори відтворюють процес саморефлексії автора про себе та інших людей, у центрі уваги постають поняття ідентичності та автобіографічної пам'яті автора. Відповідно актуальним питанням для аналізу автобіографій і мемуарів є кореляція життєвої і наративної ідентичностей автора художнього твору. Показано, що автобіографізм Майкла Ондатже, канадського письменника шрі-ланкійського походження, пов'язаний з естетичними принципами постмодерністської і постколоніальної літератури. Посилаючись на інтерв'ю письменника і його художні твори, а також ураховуючи критичні дослідження його творчості, авторка робить висновок про те, що авторська ідентичність письменника поєднує ознаки двоїстої постколоніальної ідентичності канадського письменника-космополіта, який зберігає культурну пам'ять Шрі-Ланки.

Ключові слова: автобіографічне письмо, авторська ідентичність, автобіографічна пам'ять, постмодернізм, постколоніалізм, Майкл Ондатже.

Вступ. На зламі ХХ–ХХІ століть значна кількість літературознавчих розвідок, присвячених біографічному письму, відповідає динаміці розвитку та злету популярності біографічних творів. Звертаючись до автобіографічної художньої літератури кінця ХХ – перших десятиліть ХХІ століття, бачимо, що суттєвого значення набуває зв'язок та точки перетину між автобіографією і постмодернізмом. Такі принципи літературного постмодернізму як гра зі знаками та кодами культури, метафікційність, багаторівнева структура тексту, гра з фігурою автора, поява нових, гібридних літературних форм значно впливають на біографічні/автобіографічні твори останньої третини ХХ – першого десятиліття ХХІ століття, актуалізуючи залучення в художній текст так званих “межових”

жанрів, передусім мемуарів та есе. Документальні, інтелектуальні та літературні біографії, біографічні та автобіографічні романи і повісті, мемуарна література, створені в минулому і в сучасний період, примушують дослідників формувати питання і шукати відповіді про природу біографічного письма та стійкий читацький інтерес до нього. В автобіографічному письмі постмодерного автора поряд з питанням про власну ідентичність “хто я?” постає питання “звідки я?”. Канадський письменник шріланкійського походження Майкл Ондатже як письменник-іммігрант постколоніального періоду в багатьох творах, поетичних і прозових, висловлює світобачення і сприйняття реальності, відмінне від євроцентричного сприйняття. Важливо, що звернення до жанру інтерв’ю з М. Ондатже дає можливість з’ясувати авторську ідентичність письменника і нюанси його автобіографічної пам’яті з акцентом на культурне походження митця.

Отже, інтерв’ю є співбесідою, тобто діалогічним жанром, що оприявнює позицію відомої особистості щодо певної соціально-культурної проблематики. Одним із найбільш популярних піджанрів інтерв’ю є літературне інтерв’ю, яке дає розуміння про життєвий шлях письменників та їхні погляди на літературу. Відповідно **об’єктом дослідження** є інтерв’ю з М. Ондатже, які можна визначити і як літературні, і як автобіографічні, що створюють окремий вимір пізнання авторської ідентичності, відкривають доступ до його творчої лабораторії й дають розуміння того, як минулий життєвий досвід письменника впливає на сьогоденне світосприйняття і творчість. Отже, **мета цієї розвідки** – поєднання двох проєкцій на формування ідентичності автора у творчості М. Ондатже, а саме сучасного літературно-критичного розуміння теоретичних аспектів біографії/автобіографії/мемуарів і суб’єктивної оцінки письменника щодо власної ідентичності, сформованої в його висловлюваннях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До вивчення біографічної та автобіографічної літератури останнім часом звертались і зарубіжні, і вітчизняні дослідники. Серед основних проблем теоретичного і критичного аналізу цього корпусу художньої літератури можна виділити проблему визначення біографії та співвідношення в ній факту і вигадки. Вважаючи художню біографію “специфічним міжродовим жанровим утворенням”, О. Галич характеризує її як “творче змалювання життєвого шляху конкретно-історичної особи, реалізоване на основі справжніх документів і подій свого часу з глибоким зануренням письменника в її духовність і внутрішній світ, соціальну та психологічну природу історичних діянь” [1, с. 8]. Т. Потніцева вважає одним із найскладніших для дослідження принцип поєднання законів художньої творчості та документальної основи: “Визнаючи самостійну значущість, цінність жанру в історії літератури (хоча це визнання далось нелегко, з різною мірою ентузіазму в різних країнах і на різних етапах розвитку літературознавчої науки), вчені намагаються визначити параметри жанру, що «вислизає», важко піддається точному академічному визначенню” [5, с. 300]. Порівнюючи літературну біографію і біографічний роман, дослідниця наголошує на важливості історичної основи будь-якого біографічного твору: “Документ виявляється чинником, який стримує і регулює фантазію, уяву біографа. Він має свободу у творчих імпровізаціях лише до певних меж, вихід за які загрожує жанру втратою сутності та переходом в іншу якість. На відміну від біографа романіст, який в свою чергу відштовхується від

реального факту, може імпровізувати безкінечно, не боячись порушити закони жанру. Документ у біографії більше ніж доказ, його перша функція – керувати увагою” [5, с. 300]. Дискусії про жанрову своєрідність художньої біографії, а саме поєднання у ній різножанрових елементів, добре підсумовано у статті Н. Торкут і В. Марінеско: “... у кожному конкретному випадку жанрова природа біографічного твору значною мірою залежить від того, дифузія елементів яких жанрів відбулась у художньому просторі твору. Жанрові інтенції письменника зумовлюють також ті нарративні стратегії, прийоми белетризації та паратекстуальні елементи, які опосередковують творче заглиблення в психологію обраного персонажа” [7, с. 6].

Окреслену українськими дослідниками складність конфігурування біографічного письма визнають і зарубіжні дослідники. Наприклад, Ф. Голден зауважує, що в літературних і культурних студіях “схильність до біографічного полірування, що є аналітичним редукуванням і позбавленням літературного тексту його самобутньої літературності, тривалий час відчувалась критичними школами, починаючи з Нової критики” [10, с. 917]. Суголосною є думка американо-канадського біографа і вченого-літературознавця А. Нейдела, який вважає, що на цьому етапі біографії потрібно досліджувати як “незалежні літературні тексти” і позбутись їхнього “аномального трактування” як документальних творів, які потрібно оцінювати з погляду точності факту, а не з погляду мистецтва. Іншими словами, на думку вченого, необхідно акцентувати “естетичний розвиток жанру”: “...біографії потребують критичного прочитання як витворів уяви і мови”, тобто саме “розбіжності між фактом і його репрезентацію мають бути поставлені в центрі уваги” [15, с. 8]. Як бачимо, урахуваючи документальну основу, дослідники наголошують на вивченні естетичної і літературної складової біографічних творів.

Суміжною формою літературної біографії є літературна автобіографія, стосовно якої варто зазначити, що “у багатьох теоріях літератури, а також енциклопедичних виданнях, це поняття часто не виокремлюють як самостійне, що робить очевидною необхідність його теоретичного обґрунтування та оновлення в українському літературознавстві” [1, с. 209]. Водночас на сьогодні вивчення становлення і критичного осмислення автобіографії має свою історію. Згідно з Ф. Леженом, французьким ученим і провідним спеціалістом у галузі автобіографії, літературна автобіографія є виявом самостійної і свідомої позиції особистості, а її найвища складність пов’язана із затвердженням повноцінної фігури автора в історії культури [12]. Тобто головна відмінність автобіографії від біографії розгортається у площині автор – наратор – герой: реальний автор пише твір про себе, тобто точка зору наратора, від імені якого ведеться оповідь, належить автору твору, а з іншого боку, автор виступає героєм книги. У цьому відмінність від біографії, в якій автор завжди пише про іншу людину.

Аналізуючи жанрові особливості автобіографії, дослідники акцентують “не канонічність” цього жанру. Ю. Павленко наводить аргумент французького філософа Ж. Гюсдорфа, який називає термін “автобіографія” “поганим словом” і пояснює важливість частинки “графо”, яке “є не звичайним записуванням, а подвоєнням дійсності” [4, с. 27]. Важливо, що дослідниця вводить і дає розгорнуту характеристику поняття “письмо про Себе”, яке виникає в проблемному полі автобіографії як “художній

феномен, природу якого визначає мовна тканина оповіді, створена роботою письма інтрадієгетичного наратора” [4, с. 22].

Загалом важливим є розрізнення біографії, автобіографії і мемуарної літератури у площині змісту: якщо біографія/автобіографія покликана відтворити цілісну історію життя людини/автора, то мемуари зазвичай зосереджуються на певному етапі життя людини, конкретних важливих подіях і часто мають емоційно забарвлений стиль оповіді.

Варто також вказати й спільні риси автобіографічної і мемуарної прози, об’єднані фігурою автора, який пише про себе. У своїй основі такі твори мають відтворення особистісної і культурної свідомості окремої людини. Також спільною проблемою є своєрідність пам’яті автора про минулі події, яка супроводжує процес самопоглядання та перманентного оцінювання себе, дає людині відповідь на питання “Чи залишається моє “я” тим самим “я”, що й в минулому?”. Автобіографічні та мемуарні твори безпосередньо відтворюють цей процес саморефлексії автора.

З погляду художньої форми, актуальним питанням для аналізу автобіографій і мемуарів є відповідність життєвої і наративної ідентичності автора. Зокрема, П. Рікер у книзі “Сам як інший” (Oneself as Another, 1990) ставить низку питань: “хто діє?”, “хто говорить?”, “хто розповідає історію?”. У конституюванні людської особистості філософ визнає роль спільноти, через яку людина шукає шлях до свого справжнього “я”. У будь-якій історії, як наслідок, є можливість ідентифікувати спільноту, а через неї й власне “я”. Важливо, що для П. Рікера однією з центральних проблем виступає проблема етики, зокрема, відповідності теорії нарації і теорії етики. Розрізняючи особистісну і наративну ідентичності в літературному тексті, П. Рікер послідовно розв’язує такі завдання: по-перше, “яку величину практичного поля зумовлює наративна функція, якщо описана дія дорівнюватиме дії, про яку розповідається” і, по-друге, “яким чином оповідь, яка ніколи не є етично нейтральною, здатна бути першою лабораторією морального судження” [6, с. 169].

Методологія дослідження. Аналіз вибіркового праць, присвячених біографічному письму, підтверджують багатоаспектність досліджень ідентичності, автобіографічної пам’яті та автобіографічного дискурсу в художній літературі, а також дають підстави простежити конфігурації письменницької індивідуальності та фігури автора в художньому творі.

Застосування в якості методологічної основи студій наратології (narrative studies), студій ідентичності (identity studies) та пам’яті (memory studies) у комбінації з біографічним методом (biographical method), а саме його різновидом – інтерв’ю (interview) дає можливість оцінити ідентичність письменника двопланово: з погляду Іншого і з погляду внутрішнього Я людини. В основі життєвої історії (life history), яка є сумою автобіографічних відомостей, отриманих методом інтерв’ювання, поєднано вивчення унікальних аспектів людського досвіду (life story) та історичний горизонт дослідження (life history).

Результати дослідження та їхнє обґрунтування. Окреслений у загальних рисах теоретичний контекст, передусім, ознаки постмодерністської біографії/автобіографії/мемуарної прози, можна вважати орієнтиром у вивченні автобіографічного дискурсу в творчості М. Ондатже. Не менш актуальним контекстом вивчення його особистісної

і письменницької ідентичності є колоніалізм, постколоніалізм і міграційні процеси, оскільки письменник народився на острові Цейлон (лише у 1972 році острів і держава отримали офіційну назву Шрі-Ланка), який з 1815 року по 1948 рік був колонією Британської імперії, а до 1972 – домініоном Великої Британії. “Я є сумішшю місць. Раси. Культури. Багатьох жанрів” – ці слова самого письменника чітко увиразнюють специфіку його ідентичності як особи, іммігранта, автора [14].

На наш погляд, системне дослідження ідентичності автора має спиратись на вивчення життєвого досвіду М. Ондатже та його художньої реалізації, що можна здійснити, звертаючись до різних джерел: його інтерв'ю та конкретних художніх творів, посилаючись на офіційні біографії письменника та літературознавчі розвідки.

Перша біографія життя і творчості М. Ондатже з'явилася через рік після того, як у 1992 році він став першим канадським письменником, який отримав Букерівську премію за роман “Англійський пацієнт”. Автор цієї біографії, канадський професор з університету Альберти Дуглас Барбур розпочинає її зі слів Маргарет Етвуд, яка називає М. Ондатже “одним з найбільш життєвих і наділених багатого уявою молодих поетів” [8, с. 1]. У центрі уваги дослідника – рання поетична і більш пізня прозова творчість письменника, яку проаналізовано з погляду розвитку його мистецького методу аж до міжнародного визнання. Цінним спостереженням можна вважати твердження Д. Барбура про майстерність М. Ондатже збагатити документальну оповідь слухними постмодерністськими ефектами, що необхідно для досягнення сформульованої ним художньої мети: “Рух розуму та мови – ось що важливе” [8, с. 8]. Ця думка про динамічність як поетологічну особливість творів письменника є наскрізною в автобіографії: “Письменник прагне вхопити не мертву річ, а фактичний рух живого, і він може зробити це лише дозволивши словам набувати їхньої невизначеної двозначності” [8, с. 84]. Вже у першій літературознавчій біографії життя і творчості літератора зафіксовано постмодерністські принципи, зокрема, гри з документальним началом у художньому творі.

Незважаючи на те, що у своїй творчості М. Ондатже приділяє велику увагу своїй сім'ї, спогадам про дитинство, відповідно, виводить багатьох персонажів у творах різних періодів як носіїв “розколеної” ідентичності, в культурному просторі Канади він залишається досить закритою і неpubлічною особистістю. Це підтверджують його біографії, зокрема, друга з них, що з'явилась у 1994 році, – “Майкл Ондатже: виражайте себе красиво” канадського професора з Онтаріо Еда Джейвінські [9]. Можна виділити дві основоположні ідеї автора цієї біографії. Перша ідея полягає у тому факті, що життя М. Ондатже складалось дуже інтенсивно і навіть драматично, що відповідає напруженості і драматичності його творів. Друга ідея пов'язана зі складністю зібрати правдиві факти про письменника, який відмовився допомогти автору та не надав доступу до архівних матеріалів. Відтак очевидна фрагментарність біографії Е. Джейвінські відповідає розквіту постмодернізму з його принципом робити оповідь уривчастою та епізодичною. Іншим аргументом, про який пише дослідник, є неможливість зібрати факти, оскільки сам М. Ондатже схильний до белетризації власного життя. “Навіть його дату та місце народження важко встановити”, – зауважує Е. Джейвінські [9, с. 10].

На сьогодні, визнання М. Ондатже як одного з провідних сучасних письменників світу підтверджується тим, що в більшості популярних і впливових енциклопедичних видань, таких, як Вікіпедія та Енциклопедія Британніка, а також у таких виданнях, як “Сучасні поети” і “Сучасні романісти” опубліковано його біографію та огляд творчості. Узагальнення специфіки його творчості, яке підтверджує, з одного боку, його інтерес до проблематики ідентичності, а з іншого – поетичність і лінгвістичну складність прози, подано у статті Поетичної фундації: “Ондатже демонструє глибоке розуміння внутрішньої боротьби своїх героїв, використовуючи поетичний стиль письма, який залежить від зіставлення, приголомшливих образів і напруженої, часто складної мови” [16].

Письменницький погляд М. Ондатже на ідентичність людини сформувався під впливом власного досвіду в постколоніальних просторах та особистих знань про складний процес адаптації до нового культурного середовища. Отож, із зовнішнього погляду, особистість і творчість М. Ондатже розглядається в контексті двоїстої постколоніальної ідентичності: “Чим більше ви придивляєтеся, тим запаморочливіше калейдоскопічним він видається: громадянин Канади, який на глибинному рівні залишається шрі-ланкійцем” [14].

“Канадськість” письменницької ідентичності М. Ондатже фіксує також у його відповіді на питання про співвіднесеність факту і вигадки в його творах: “Документальний підхід завжди був дуже важливою частиною нашого канадського серця” [13]. Таке відчуття письменника бути частиною “канадського серця” неодноразово простежується в його інтерв’ю. Відповідаючи на питання про свої ранні поетичні збірки, М. Ондатже стверджує, що “якщо мені довелося поставити себе в канадський контекст, це було б дуже близько до багатьох інших письменників, які є моїми сучасниками” [18, с. 65]. У багатьох інтерв’ю письменник наголошує свою канадську ідентичність і чинить опір публічному ототожненню зі Шрі-Ланкою: “Ондатже, мабуть, було тамільським ім’ям, родом з Індії, але зараз я не дуже таміл... Я не можу говорити мовою, за винятком кількох грубих слів... Я справді не хочу ставати представником країни” [14].

З іншого боку, розмірковуючи про глибинні основи своєї творчості, М. Ондатже визнає близькість до сімейних, культурних традицій та літературних традицій Цейлону. Від матері він навчився “відчувати драматичність, великі історії, рішучість тримати слово”. Від обох батьків, які “були аматорами дуже високого рівня”, він успадкував любов до театру, смак до таємниць та ілюзій [14].

Отже, з одного боку, творчість М. Ондатже є складовою канадської літературної традиції, а з іншого, він є людиною світу. “Я людина, яка багато переїжджала впродовж мого життя. Я народився на Шрі-Ланці, потім жив в Англії; потім я переїхав до Канади, тому в моєму сприйнятті світу існує різноманіття ландшафтів і клімату” [18, с. 65], – говорить про себе М. Ондатже. Очевидно, доба глобалізації, постколоніалізму і міграції перетворює багатьох письменників на космополітів.

На наш погляд, його творчість потрібно розглядати на перетині постмодерністського і постколоніального письма. Як постколоніальний і мультикультурний письменник, М. Ондатже руйнує усталену в західноєвропейських культурних практиках опозицію

“центр – периферія”. Визнаний “екзотичним” елемент його творів є викликом західноєвропейській традиції побудови оповіді. Прикладом такого елемента є прийом “плітки”, характерний для усної традиції Цейлону. Зокрема, в романі “В колі сім’ї”, як проілюстровано у статті “Брехня в колі сім’ї” (назва статті обіграє назву роману – “Lying in the Family” – “Running in the Family”), письменник “використовує плітки як інструмент, як частину своєї техніки ретельного змішування публічної та приватної сфер. Плітки можна використовувати як зброю з певною метою. Плітка тонко змінюється від людини до людини. Її можна навмисне придумати. Вона може бути “істинною” або “неправдивою”, задокументованою або недокументованою. Це часто розважає” [11]. Включення пліток як оповідного прийому опосередковує жорстку опозицію “правда – вигадка” і за своєю природою є постмодерністською технікою.

Автобіографічні твори М. Ондатже корелюють з постмодерністською естетикою не лише з погляду розмежування фактичного і вигаданого начал, а й з погляду способів творення фрагментованої суб’єктивності автора. Письменник відкидає принципи традиційного лінійного біографування, вважаючи його процедури неефективними. Відповідно в його творах з’являються фрагментовані наративні структури. Досить детально відповідаючи на питання про свої сюжети, письменник наголошує: “Зазвичай я вкрадаюся в історію, зосереджуючись на фрагменті, який має можливості. Я не починаю з великого плану чи теми. Це буде виявлено під час написання першої чернетки, яка більше схожа на розвідку” [17]. Як пише О. Бандровська, “будь-який творчий задум має поліфуркаційну природу і постійно коригується автором. Однак саме в ХХ столітті новий стосунок автора і його твору в аспекті непередбачуваності сюжетного розвитку стає ознакою художньої творчості – прозової, поетичної, драматургічної” [2, с. 157–158]. На наш погляд, така сюжетна “непередбачуваність” і відповідна фрагментованість наративних структур у творах М. Ондатже дають можливість виявити специфіку когнітивних механізмів авторської свідомості, простежити, що з особистісного досвіду письменника зберігає його автобіографічна пам’ять.

З погляду постмодерністської естетики, тексти М. Ондатже є палімпсестами, в яких одна культурна реальність нашаровується на іншу: цейлонську міфологію переплетено з демістифікацією та деміфологізацією, а вплетені автобіографічні факти опосередковані варіаціями пліток та інтерпретацій. Багатошаровість характеризує також ідентичність більшості персонажів М. Ондатже, так само як і його авторську ідентичність, а нелінійна і фрагментована логіка спогадів витворює наративний палімпсест і автобіографічний метатекст.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, автобіографічна література в період постмодернізму перетворюється на поле експерименту, особливо з фігурою автора, зокрема з його життєвою та наративною ідентичністю. Для дослідження автобіографічної літератури, як зазначалось, важливим поняттям є автобіографічна пам’ять людини. Загалом універсалістський, космополітичний характер творчості, асоціація письменника себе з Канадою і канадською літературою і визнання впливу шрі-ланкійської культури визначають літературну ідентичність М. Ондатже. Проблеми ідентичності автора, її складності та суперечності постають у більшості творів письменника, зокрема в його автобіографічній прозі, де для митця важливим

є культурологічний аналіз країни походження, формування ідентичності дитини-емігранта, а на етологічному рівні творів – експеримент з голосом автора-наратора. Нестача правдивих фактів про митця та його схильність до белетризації власного життя, а також актуальність цієї теми відкриває новий горизонт та подальшу перспективу для дослідження творчості М. Ондаатже.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бандровська О. Англійська романтична автобіографія. *Наукові записки НаУКМА: Серія літературознавство*. 2005. Т. 18. № 3. С. 208–216.
2. Бандровська О. Модернізм між минулим і майбутнім: антропологічний дискурс англійського роману. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2014. 444 с.
3. Галич О. Художня біографія: проблеми теорії та історії : монографія / за ред. О. Галич, О. Дацюк, Л. Мороз. Рівне, 1999. 94 с.
4. Павленко Ю. Чорнильна історія. Письмо про себе фікційного суб'єкта / за ред. Ю. Павленко. Київ : Видавничий центр КНЛУ, 2018. 416 с.
5. Потніцева Т. Літературна біографія. Лексикон загального та порівняльного літературознавства. Чернівці : Золоті літаври, 2001. С. 300.
6. Пікер П. Сам як інший / пер. з франц. В. Андрушко Київ : Дух і літера, 2000. 458 с.
7. Торкут Н., Марінеско В. Біографістика як метажанр: спроба теоретико-літературної ідентифікації феномена. *Держава і регіони: Серія гуманітарні науки*. 2014. Т.39. № 4. С. 4–11.
8. Barbour G. Michael Ondaatje. Detroit : Twayne Pub, 1993. 246 p.
9. Jewinski Ed. Michael Ondaatje: Express Yourself Beautifully / ed. by Ed. Jewinski. Toronto : ECW Press, 1994. 144 p.
10. Holden P. Biography. *Literary Biography as a Literary Form*. Hawaii : University of Hawaii Press, 2014. Vol. 37. № 4. P. 917–934.
11. Karen I. Re-Constricting the Fragments of Michael Ondaatje's Works. *Lying in the Family: The True Historical Life of Michael Ondaatje*. Paris : Presses Sorbonne Nouvelle, 1999. P. 63–77.
12. Lejeune P. On Autobiography. Minnesota : University of Minnesota Press, 1989. 289 p.
13. MacCann C. Interview. *Pen Conversation with Michael Ondaatje*. 2008. URL: <http://columnmccann.com/pen-conversation-with-michael-ondaatje/>.
14. McCrum R. Michael Ondaatje: the Divided Man. *The Guardian*. 2011. URL: <https://www.theguardian.com/books/2011/aug/28/michael-ondaatje-the-divided-man>.
15. Nadel I. Biography: Fiction, Fact and Form. London : Palgrave Macmillan, 1984. 258 p.
16. Ondaatje M. Poets. *Poetry Foundation*. 2022. URL: <https://www.poetryfoundation.org/poets/michael-ondaatje>.
17. Ondaatje M. Q & A. Long list interview. *Man Booker*. 2018. URL: <https://thebookerprizes.com/michael-ondaatje-interview-warlight>.
18. Shapcott T. An Interview with Michael Ondaatje. *Westerly*. 1982. Vol. 27. № 1. P. 65–69. URL: <https://westerlymag.com.au/wp-content/uploads/2016/02/WesterlyVol.27no.1.pdf>.

REFERENCES

1. Bandrovskа O. Anhliiska romantychna avtobiohrafia [English Romantic Autobiography]. *Naukovi zapysky NaUKMA: Seriiа literaturoznavstvo*. 2005. T. 18. № 3. S. 208–216.
2. Bandrovskа O. Modernizm mizh mynulym i maibutnim: antropolohichniy dyskurs anhliiskoho romanu [Modernism between Past and Future: The Anthropological Discourse of the English Novel]. Lviv : LNU imeni Ivana Franka, 2014. 444 s.
3. Halych O. Khudozhnia biohrafia: problemy teorii ta istorii [Artistic biography: Problems of Theory and History] : monohrafia / za red. O. Halych, O. Datsiuk, L. Moroz. Rivne, 1999. 94 s.
4. Pavlenko Yu. Chornylna istoriia. Pysmo pro sebe fiktsiinoho subiekta [Ink history. Writing about Yourself of a Fictional Subject] / za red. Yu.Pavlenko. Kyiv : Vydavnychiy tsentr KNLU, 2018. 416 s.
5. Potnitseva T. Literaturna biohrafia [Literary Biography]. *Leksykon zahalnoho ta porivnialnoho literaturoznavstva [Lexicon of General and Comparative literature]*. Chernivtsi : Zoloti litavry, 2001. S. 300.
6. Ricoeur P. Sam yak inshyi [Oneself as Another] / per. z frants. Andrushko V. Kyiv : Dukh i litera, 2000. 458 s.
7. Torkut N., Marinesko V. Biohrafistyka yak metazhanr: sproba teoretyko-literaturnoi identyfikatsii fenomena [Biography as a Metagenre: an Attempt at Theoretical and Literary Identification of the Phenomenon]. *Derzhava i rehiony: Seriiа humanitarni nauky*. 2014. T39, № 4. S. 4–11.
8. Barbour G. Michael Ondaatje. Detroit : Twayne Pub, 1993. 246 p.
9. Jewinski Ed. Michael Ondaatje: Express Yourself Beautifully / ed. by Ed. Jewinski. Toronto : ECW Press, 1994. 144 p.
10. Holden P. Biography. *Literary Biography as a Literary Form*. Hawaii : University of Hawaii Press, 2014. Vol. 37. № 4. P. 917–934.
11. Karen I. Re-Constricting the Fragments of Michael Ondaatje’s Works. *Lying in the Family: The True Historical Life of Michael Ondaatje*. Paris : Presses Sorbonne Nouvelle, 1999. P. 63–77.
12. Lejeune P. On Autobiography. Minnesota : University of Minnesota Press, 1989. 289 p.
13. MacCann C. Interview. *Pen Conversation with Michael Ondaatje*. 2008. URL: <http://columnmccann.com/pen-conversation-with-michael-ondaatje/>.
14. McCrum R. Michael Ondaatje: the Divided Man. *The Guardian*. 2011. URL: <https://www.theguardian.com/books/2011/aug/28/michael-ondaatje-the-divided-man>.
15. Nadel I. Biography: Fiction, Fact and Form. London : Palgrave Macmillan, 1984. 258 p.
16. Ondaatje M. Poets. *Poetry Foundation*. 2022. URL: <https://www.poetryfoundation.org/poets/michael-ondaatje>.
17. Ondaatje M. Q & A. Long list interview. *Man Booker*. 2018. URL: <https://thebookerprizes.com/michael-ondaatje-interview-warlight>.
18. Shapcott T. An Interview with Michael Ondaatje. *Westerly*. 1982. Vol. 27. № 1. P. 65–69. URL: <https://westerlymag.com.au/wp-content/uploads/2016/02/WesterlyVol.27no.1.pdf>.

Стаття надійшла до редколегії 18.09.2022

Прийнята до друку 02.10.2022

**AUTHORIAL IDENTITY AND
AUTOBIOGRAPHICAL WRITING
OF MICHAEL ONDAATJE: THEORETICAL ASPECTS****Vasylyna Khoma**

*Ivan Franko National University of Lviv,
1, Universytetska Str., Lviv, Ukraine, 79000,
vasylyna.khoma@lnu.edu.ua*

The present paper examines the main theoretical aspects of literary autobiography. To achieve this aim, the general context of modern biographical writing development was studied, and critical articles, reviews and researches, both Ukrainian and foreign, were analyzed. Additionally, in order to define biography and autobiography, intersection points of autobiography and postmodernism, as well as the peculiarity of fact and fiction interrelation in postmodern autobiographical and memoir literature have been revealed. The methodology of the article is based on exploring the aesthetic and literary component of biographical works, namely on studies by P. Holden, P. Lejeune and P. Ricoeur's identity analysis of "Oneself as Another". Moreover, due to the fact that it is very important to assess the writer's identity in two ways – from the point of view of the Other and from the point of view of the person's inner Self – and to provide an understanding of how the past life experience of writers affects their current worldview and literary works, the biographical method has been chosen. Since autobiographical writing and memoirs reproduce the process of author's self-reflection about himself/herself and others, the particular attention is focused on the concepts of identity and autobiographical memory of the author. Accordingly, life and narrative identity correlation of the author's figure constitute a relevant issue for the analysis of autobiographies and memoirs. It is shown that the autobiography of Michael Ondaatje, a Sri Lankan-born Canadian writer, is connected with the principles of postmodern and postcolonial literature. Finally, referring to interviews with the writer and his works of fiction, as well as taking into account critical studies of his literary works, it is concluded that his authorial identity combines the features of the dual postcolonial identity of a Canadian cosmopolitan writer who preserves the cultural memory of Sri Lanka.

Key words: autobiographical writing, authorial identity, autobiographical memory, postmodernism, postcolonialism, Michael Ondaatje.